

Türkiye Doğası

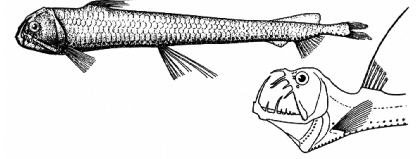
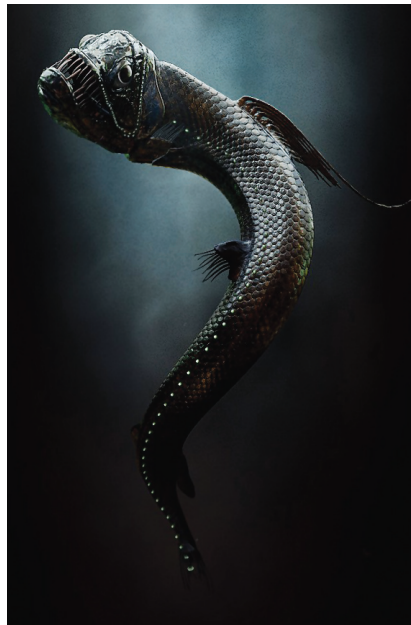
Bülent Gözcelioğlu

Engerek Balığı

Türkiye denizleri, barındırdığı zengin canlı yapısıyla ilginç bir görünümde. Bu değişik yapının nedeni, denizlerimizin farklı jeolojik, ekolojik ve iklimsel yapı göstermeleri. Güneyde sıcak, tuzlu bir yapıya sahip Akdeniz, kuzeyde soğuk ve az tuzlu yapıdaki Karadeniz ve her iki deniz arasında bağlantıyı sağlayan, her iki denizin özelliklerini taşıyan Marmara ve Ege Denizi. İklimsel nedenlerden dolayı Akdeniz'de sıcak ve tuzlu suları seven canlılar yaşarken, Karadeniz'de soğuk ve az tuzlu suları seven canlılar yaşar. Bunların yanında hem Atlantik Okyanusu'ndan hem de Kızıldeniz'den devamlı tür girişi var. Kızıldeniz'den girişler son zamanlarda o kadar arttı ki Doğu Akdeniz'de görülen balık türlerinin çoğunluğunu, Kızıldeniz göçmenleri oluşturuyor. Tüm bunlar, ülkemiz denizlerinin farklı tiplerde canlı barındırmasının nedenleri. Bu farklı canlıların bir kısmı dalış yapılarak görülebilir. Özellikle de karagöz, lapin, sarpa, orfoz gibi yüze yakın yerlerde yaşayanlar, hemen herkesin kolaylıkla görebileceği türler. Bunun yanında levrek, çupra, istavrit gibi ekonomik değeri olanları, balıkçılarda da görülebilir. Peki ya hiç görülmeyenler? İnsanların ve trol ağlarının kolayca inemeyeceği derinliklerde yaşayan, derin deniz canlıları nasıl ve ne durumdadır? Derin deniz canlıları, son zamanlarda, genellikle "garip yaratıklar, tsunami sonrası denizden çıkan yaratıklar" gibi adlandırmalarla mail trafiğinde de geçiyorlar. Bu sayımızda

bunlardan bir tanesi olan "engerek balığını" tanıtacağız. Ancak, öncelikle derin deniz ortamından biraz sözedelim. Derin denizler, ekolojik koşulların hemen hemen aynı olduğu ya da çok az değiştiği yerler. Su sıcaklığı, 5 0°C'yle -1°C arasında değişir. Derinliğe bağlı olarak basınç da artar. Yüksek basınç ve karanlık ortam, derinlerde yaşayan canlıların fizyolojilerinin ve biyokimyasal özelliklerinin değişmesine neden olur. Az bilinen bu ortamdaki canlılar da yüze canlılarına göre oldukça farklı yapı gösterirler. Engerek balığı da bu farklı canlılardan biri.

Bilimsel adı *Chauliodus sloani* olan engerek balığı ülkemiz denizlerinin en derin bölgelerinde yaşar. Engerek balıkları, 35 cm boylarında, vücuduna oranla oldukça büyük bir ağız, çok uzun, ince ve sivri dişleri olan ve pek görmeye alışık olmadığımız balık türleri arasında. Büyük ağızları ve sivri dişleri, çok az olan besin kaynaklarını yakalamada oldukça avantajlı. Ayrıca, sırt kısmındaki yüzgeçlerinden bir tanesi oldukça uzun olup, tüm vücudun yarısı kadar olabilir. Mavimsi gümüş renğinde olan engerek balığı, 473'le 1800 metre arasındaki derinliklerde yaşar. Engerek balıkları, diğer derin deniz balıkları gibi, su kütlesi içinde, düzenli olmasa da, dikey olarak göç ederler. Gündüzleri 500-600 metrelere kadar yukarı doğru çıkarlar ve beslenirler. Geceleri ise daha derin bölgelere doğru inerler. Derin deniz bölgeleri, karanlık olduğundan burada yaşayan canlılar bazı evrimsel uyumlar geçirmişler. Bunlardan ışık çıkarma en bilineni. Engerek balıkları da sırtlarının uzun yüzgeçlerinden ve vücutlarının yan taraflarından ışık çıkarak avlanma yaparlar. Işık, avın kendisine doğru gelmesini sağlar. Karanlık derin denizlerde en büyük sorun beslenme. Besin çok az olduğundan kısıtlı sayıdaki ava ulaşmak da oldukça beceri gerektirir. Engerek balıklarının soyları şimdilik tehlikede değil. Ancak derin dip trolleri birçok derin deniz balığın soyunu tehlikeye sokmuş durumda. Çok az bilinmeleri nedeniyle de koruma önlemi almak oldukça zor.

Kaynaklar
<http://www.fishbase.org/summary/SpeciesSummary.php?id=1786>
http://animaldiversity.ummz.umich.edu/site/accounts/information/Chauliodus_sloani.html